

Zone 14 - Zenne

(Arkenvest, Dijkstraat, Handbooghof, Leide, Molenborre, Parklaan, Mgr Senciestraat, Slingerweg, Vondel , Vuurkruisenstraat)

1. SITUERING

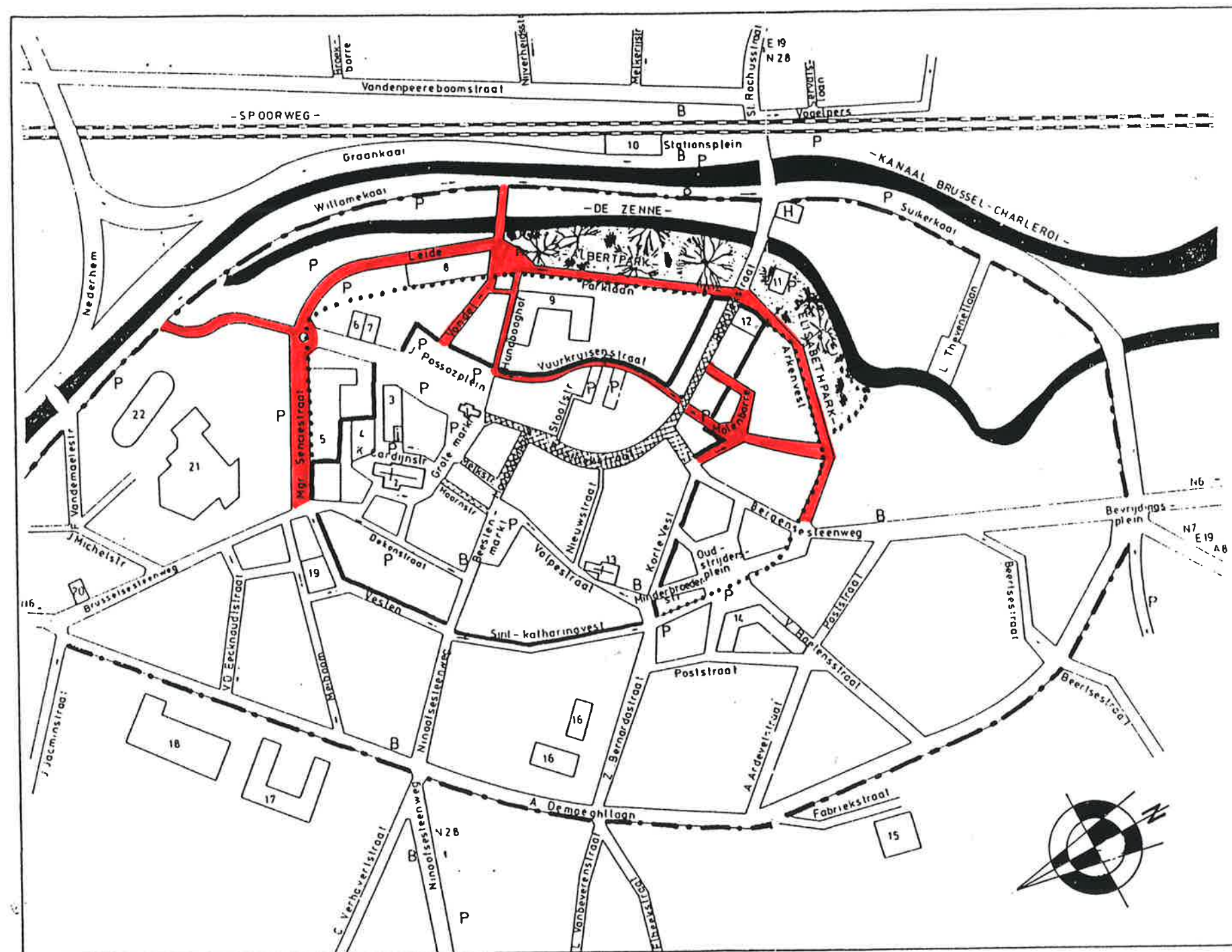
Legende

- Zone Zenne
--- Studiegebied
--- Beschermd stadsgezicht
--- Oude stadswallen
--- Verkeersvrije winkelstraten
1. Historisch stadhuis
 2. Sint-Martinusbasiliek
 3. Academie voor muziek, woord en dans
 4. Voormalig Jezuitencollege
 5. Postgebouw
 6. Sint-Mariaziekenhuis
 7. Brandweerkazerne
 8. K.O.C. De Bres
 9. O.L.V. College
 10. Hellig Hartinstituut
 11. Afgebroken stationsgebouw
 12. Openbare bibliotheek
 13. Voormalig kasteel Van Volsem
 14. Belgacom-kantoor
 15. Klooster van de Conventuelen
 16. Administratief centrum
 17. Politiediensten
 18. Rijkswacht
 19. Vrederecht en belastingendiensten
 20. Koninklijk Atheneum
 21. O.C.M.W.-bejaardentehuis
 22. Stedelijke Academie voor Beeldende Kunsten - De Meiboom
 23. V.D.A.B. Plaatsingskantoor
 24. Sportcomplex "De Bres"
 25. Atletiekpiste

- P Openbare parkeerplaats
 B Bushalte
 I V.V.V. Info-kantoor
 H Hotel

schaal 1 : 5.000

bron VVV Halle

2. HUIDIGE TOESTAND

Deze zone situeert zich tussen de gedempte Zenne-arm en de Zenne en wordt doorkruist door de Basiliekstraat (zone 6). Dit gebied vormt de overgang tussen het historisch stadscentrum en de kanaalzone. In deze zone zijn de woningen erg schaars en concentreren ze zich in het Handbooghof en het Vondel. Het gebied heeft een overwegende educatieve en recreatieve functie, door de aanwezigheid van drie scholen, de bibliotheek, het sportcomplex De Bres en het Elisabeth- en Albertpark. De restruimte, langs de Leide en de Mgr Senciestraat, wordt gebruikt als open parking.

O.L.V. College met zicht op de basiliek via het Vondel, huidige toestand.

3. EVOLUTIE VAN DE ZONE

De eerste omwalling van Halle uit de 13de eeuw volgde de kronkelende Zenne van de Kwade poort tot voorbij de Sollenbeemd. De Zenne liep langs deze stadspoorten en vormde een natuurlijke versterking voor de stad. Bij de aanleg van de tweede stadsomwalling, op het einde van de 14de eeuw, werd een groot gebied ten oosten van de Zenne opgenomen binnen de omwalling. De Zenne liep dus vanaf het einde van de 14de eeuw door de omwalde binnenstad en vormde geen natuurlijke versterking meer. De versterking rond de stad bestond uit een stenen muur van 30 voet hoog en een wal uit aarde, aan de buitenzijde was een gracht, die gevoed werd door de Zenne en de Groebegracht. Dit gebied had te kampen met aanzienlijke wateroverlast, daarom werd reeds enkele jaren na de aanleg van de nieuwe stadswallen de Leide gegraven. De Leide had geen echte verdedigingsfunctie, maar werd aangelegd als afwateringsgracht in geval van hoge waterstand. Deze werken werden uitgevoerd tussen 1400 en 1404.

Dit gebied vormde gedurende vele eeuwen de zuid-oostelijke verdedigingsgordel van Halle. Sommige straatnamen verwijzen nog naar de vroegere situatie zoals Arkenvest en Leide. Na enkele woelige eeuwen waarbij Halle enkele malen werd belegerd, kwam een periode van relatieve rust in de 18de eeuw. Men kwam tot de vaststelling dat de stadsomwallingen nog van weinig nut waren en tijdens het bewind van keizer Jozef II werd er beslist de stadsomwalling te ontmantelen. Op de vroegere vesten werden straten aangelegd en op een deel van de gedempte stadsgrachten werden later het Elisabeth- en Albertpark aangelegd. Door dit gebied lopen van oudsher twee straten vanuit het stadscentrum tot aan de ontmantelede stadsomwalling, nl. het Vondel en het handbooghof.

Het Vondel is de straat die van het Possozplein naar het Albertpark en de Leide loopt. Op het stadsplan van Jacob van Deventer staat deze straat ook getekend zoals we ze nu kennen, ze was enkel een stuk langer, een gedeelte lag vóór de Zenne en liep langs het stadhuis en het gebouwencomplex gevormd door de hallen (zie Zone 13). Daarna ging men langs een brug gekend als de Vondelbrug, over de Zenne. Eens over de Zenne liep de straat tegen de stadswallen en sloot aan op een weg die langs de wallen liep tot aan de Bospoort. Tussen deze weg en de Zenne lagen de Witbooghof en de Handbooghof. Op het plan van Deventer is er bijna geen bebouwing te zien op het gedeelte over de Zenne. Waar nu de gebouwen van het college staan, lag de Sint-Kristoffelhof, de oefenplaats van de Kolveniers

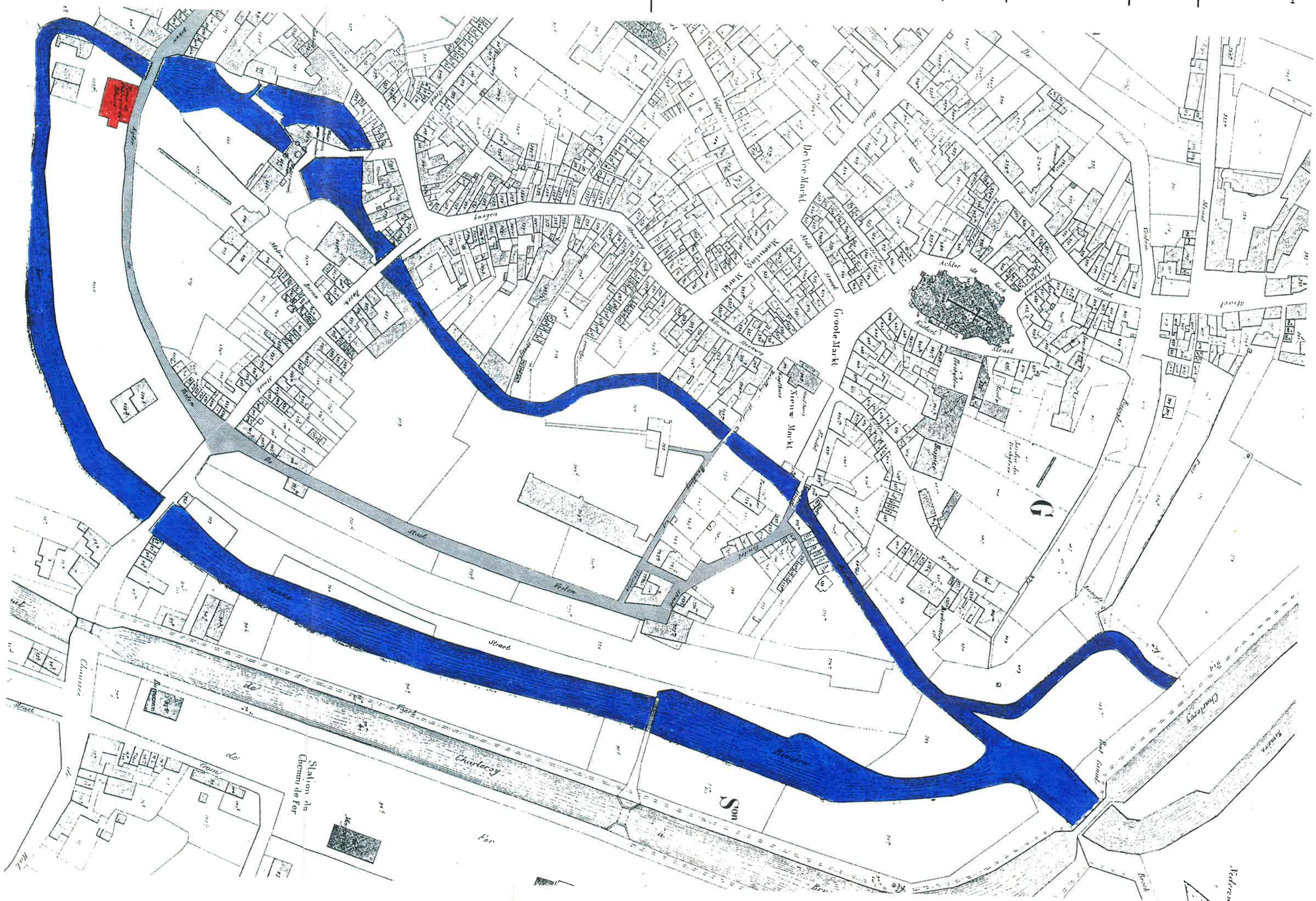
of Haakbusschutters. De naam van de kolveniers is als toponiem bewaard gebleven in de Kolveniersstraat, het straatje dat thans het Vondel met het Handbooghof verbindt.

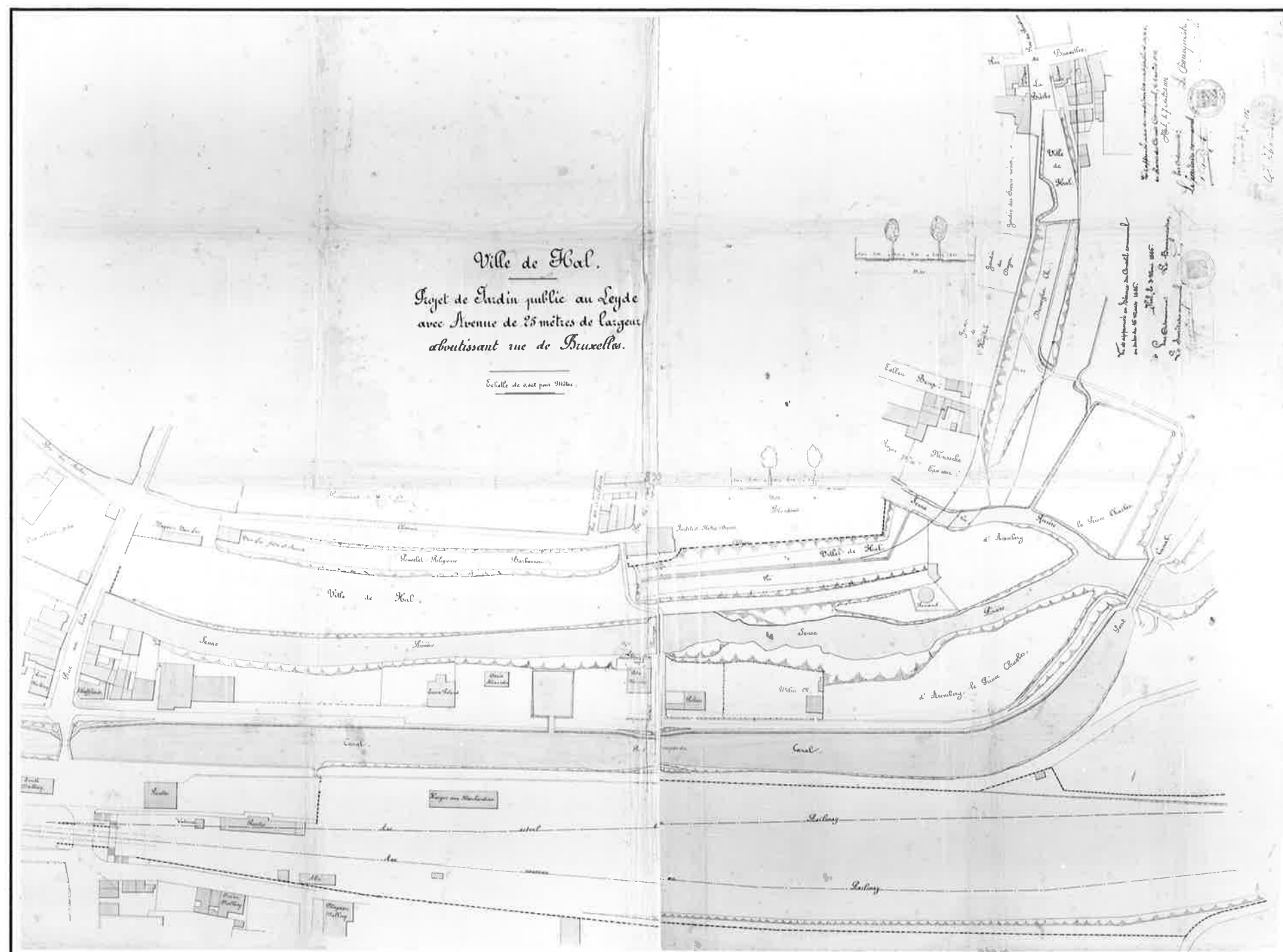
Wat we aanhaalden voor het Vondel geldt ook voor het Handbooghof, het gedeelte van het stadhuis tot aan de Zenne bestaat niet meer. Over de Zenne lag een brug, die toegang gaf tot een grote open ruimte. Jacob van Deventer tekent er een drietal gebouwen. De open ruimte, waar nu de gebouwen staan van het Heilig Hartinstituut, was destijds het oefenterrein van de Halse boogschuttersgilden. De Halse schuttersgilden overleefden de Franse Revolutie niet, hun goederen werden openbaar verkocht. In 1851 werden het Handbooghof en het Witbooghof aangekocht door de Zusters van het Heilig Hart en later kwam hier het Heilig Hartinstituut.

Gravure van het gebied tussen de twee Zenne-armen door Hoolans, 1864
Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring van Halle.

Aanlegplan van het park, 1886 (Archief stad Halle, dienst stedenbouw)

4. OVERZICHT VAN DE SELECTIE

4.1. Karakteristieken van de bebouwing

In deze gordel rond het stadscentrum werden vanaf de 19de eeuw grote gebouwencomplexen opgetrokken. Men vindt in dit gebied haast geen oude bebouwing. De oudste bebouwing situeert zich langs het Vondel en het Handbooghof. Alle grotere gehelen zoals de scholen en het Sint-Mariaziekenhuis werden gebouwd op het einde van de vorige eeuw en werden systematisch uitgebouwd tijdens de 20ste eeuw. Deze grote complexen bezitten een oudere vleugel in neo-Vlaamse-renaissance- of neogotische-stijl. Tijdens de 20ste eeuw werden er uitbreidingen of verbouwingen uitgevoerd in een recentere stijl. Hierdoor hebben de scholen en het Sint-Mariaziekenhuis een vrij heterogeen karakter en is de architectonische kwaliteit van deze gehelen niet groot. In de selectie werden enkel de hoofdgebouwen van het O.L.V.-college en het Heilig Hartinstituut opgenomen.

Het Elisabethpark was vroeger het domein rond het kasteel Van Volsem. Dit domein paalde aan de Bergensesteenweg, waar zich de industriële activiteiten concentreerden (de gebouwen langs de Bergensesteenweg werden opgenomen in deze zone). Tussen het kasteel en de Bergensesteenweg staat nog de vroegere smederij. Dit gebouw met torenuitbouw in neogotisch stijl vormde de overgang tussen de kasteeltuinen en het industriële gebied langs de steenweg.

De Molenborre bezit geen enkel merkwaardig gebouw meer uit zijn nochtans rijke industriële geschiedenis. De invulling van de open ruimte verwijst op geen enkele wijze naar het rijke industriële verleden.

4.2. Criteria van de selectie

Van het O.L.V.college en het Heilig Hartinstituut werd enkel de oudste vleugel in de selectie opgenomen.

De merkwaardige overblijfselen van de industriële activiteit, die zich rond de Bergensesteenweg had geconcentreerd werd opgenomen in zone 4.

Naast de educatieve en industriële activiteit werden enkele merkwaardige

woningen opgenomen in de selectie langs de Parklaan, het Vondel en het Handbooghof.

In het Handbooghof werden 3 eenvoudige en gave arbeiderswoningen geselecteerd met een volledige gevel in witte kalkzandsteen. Het is hoogst merkwaardig dat voor eenvoudige arbeiderswoningen een volledige hoofdgevel in natuursteen werd opgetrokken.

5. ZICHTASSEN EN STEDENBOUWKUNDIGE PERSPECTIEVEN

Daar de straten op de vroegere vesten werden aangelegd zijn er in deze zone haast geen merkwaardige perspectieven of zichtassen. Er zijn enkele toevallige zichten vanuit de parken naar het O.L.V. college en het voormalig kasteel Van Volsem.

Het is jammer dat het beeld van de kronkelende Zenne uit de binnenstad volledig is verdwenen. Het dempen van de Zenne en de aanleg van de Vuurkruisenstraat en de Molenborre, zijn blijvende letsels die geen geslaagde heraanleg hebben gekend.

De huidige Zenne is een open riool en wordt niet betrokken bij het huidige stadsbeeld. Men kan overwegen de huidige Zenne nauwer bij de stadsparken te betrekken en het historische belang van de Zenne te bevestigen.

Zicht op het O.L.V. College vanuit de Parklaan, huidige toestand.

6. ALGEMENE EVALUATIE

6.1. Evaluatie van de selectie

De selectie telt 13 gebouwen of gebouwonderdelen, waarvan geen enkel was opgenomen in de *Inventaris van het cultuurbezit in België, Halle-Vilvoorde*.

De verdeling van de individuele codes is de volgende

1	(uniek)	0
2	(zeer gedenkwaardig)	0
3	(gedenkwaardig)	0
4	(waardevol)	9
5	(begeleidend waardevol)	4

De zone bestaat uit merkwaardige alleenstaande gebouwen die deel uitmaken van een groter geheel en enkele woningen in de Parklaan, het Vondel en het Handbooghof.

6.2. Richtlijnen

De problemen van deze zone zijn hoofdzakelijk van stedenbouwkundige aard. Voor de grote open zone langs de Zenne werd nooit een duidelijk plan opgemaakt.

De grote diversiteit aan bebouwing laat tevens geen strikte richtlijnen toe.

Rooilijn

Voor het Handbooghof en het Vondel moeten de huidige rooilijnen bewaard blijven. Voor de restruimte langs de Leide moet een nieuw rooilijnenplan opgemaakt worden.

Straatritme

Enkel voor het Handbooghof en het Vondel is een duidelijk straatritme aanwezig. Het straatritme wordt hier gevormd door eenvoudige neoclassicistische woningen, die al dan niet verbouwd werden. Dit neoclassicistisch straatritme wordt, zowel in het Handbooghof als in het Vondel

doorbroken door het monumentale ritme van het O.L.V. College en van het Heilig Hartinstituut.

Gabariet

Het contrast tussen de eenvoudige arbeiderswoningen en de grote schoolgebouwen valt nog meer op door het verschil in gabariet.

Dit contrast is voor deze zone erg typisch en merkwaardig. Het optrekken van hoge appartementsgebouwen zou het verschil in gabariet te niet doen en de monumentaliteit van de schoolgebouwen verzwakken.

Materialen

De eenvoudige neoclassicistische bepleisterde woningen stonden in schril contrast met de scholen in zichtbaar metselwerk. Dit contrast is praktisch verdwenen door de talrijke nieuwe gebouwen met gevels in zichtbaar metselwerk en door het ontleisteren van talrijke neoclassicistische woningen.

6.3. Aandachtspunten in het beleid

De stedenbouwkundige heraanleg van de Leide

De restruimte tussen de Leide, de Slingerweg en de Zenne wordt momenteel gebruikt als open parkingzone zonder enige vorm van aanleg. Parkeergelegenheid kan hier zeker overwogen worden maar op een meer gestructureerde wijze.

Het historisch belang van de Zenne voor Halle

De Zenne heeft voor Halle een grote historische betekenis en wordt vandaag helaas als open riool gebruikt. Bij de heraanleg van de Leide moet men de Zenne opnieuw opnemen in het stadsbeeld. In het vooruitzicht dat de Zenne gezuiverd wordt is de aanleg van een promenade, met een aangepaste beplanting, langs de Zenne en door het Albertpark zeker in overweging te nemen.

De Molenborre

Hier werden de beleidsopties reeds genomen. De volledige afbraak van het industrieel patrimonium is gebeurd en de eerste nieuwbouw werd reeds gebouwd.

Opnieuw slaagt men er niet in het merkwaardig stratenpatroon, dat in Halle aanwezig is, toe te passen bij grootschalige nieuwbouwprojecten binnen het historisch stadscentrum. Er wordt geen rooilijn uitgezet, maar de breedte en de vorm van de straat wordt bepaald door de gebouwen die er langs worden opgetrokken. Dit verschijnsel zal het merkwaardig middeleeuws stramien van Halle verder verminken.

Molenborre, huidige toestand.

OVERZICHT VAN DE SELECTIE

Kaart met de ingekleurde selectie

Legende

Geselecteerde gebouwen

code individueel

code geheel

	code 1 uniek	
	code 2 - zeer gedenkwaardig	
	code 3 - gedenkwaardig	
	code 4 - waardevol	
	code 5 begeleidend	
	code 6 - facadisme	

Zichten

merkwaardig

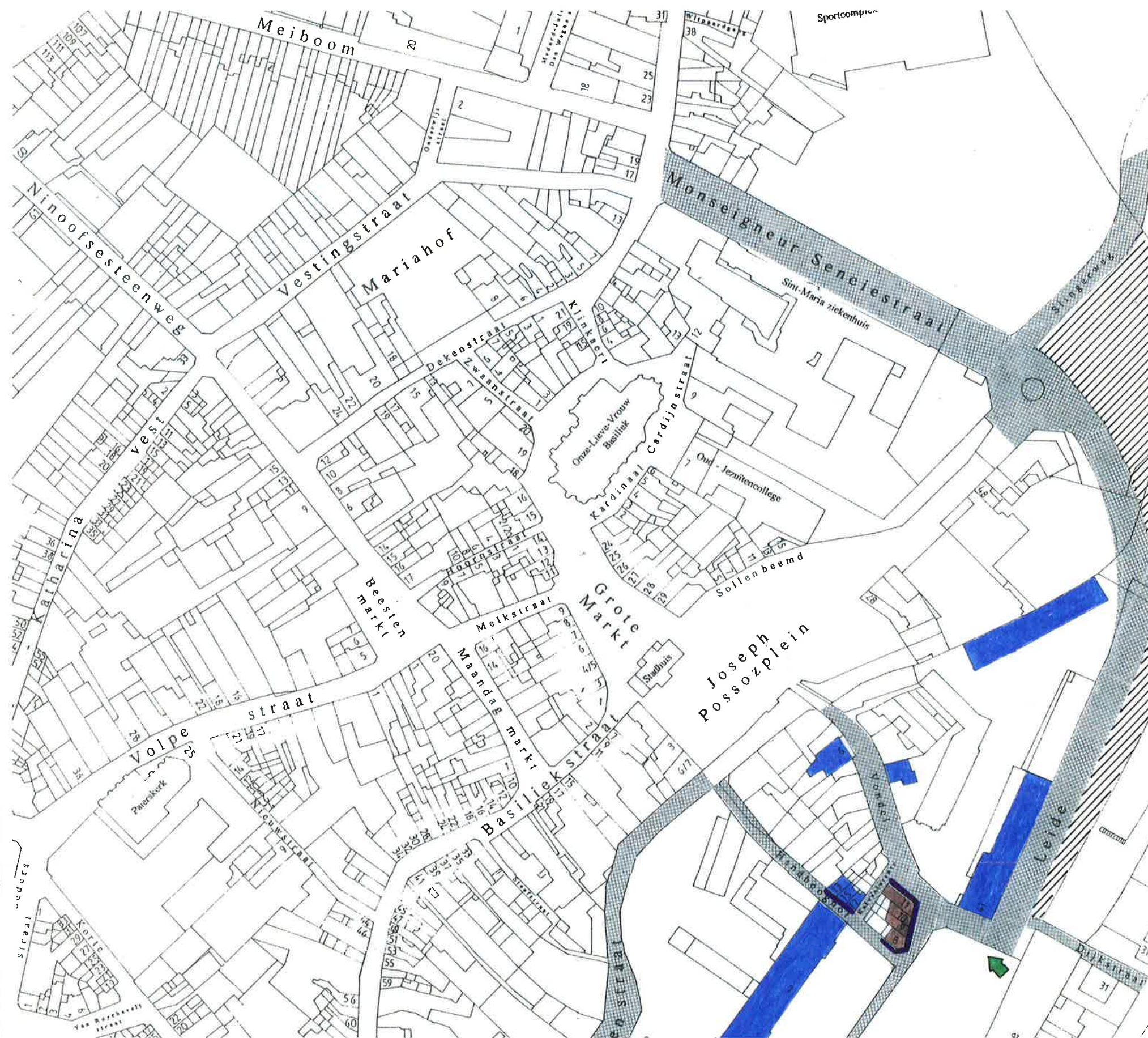
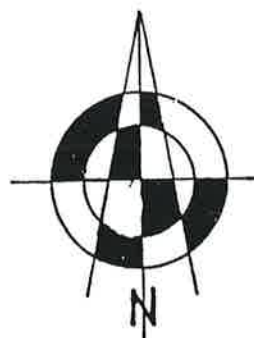
voor verbetering vatbaar

breuken in het stadsweefsel

Schaal +/- 1:2.000

de selectie

uven

code geheel

waardig

ardig

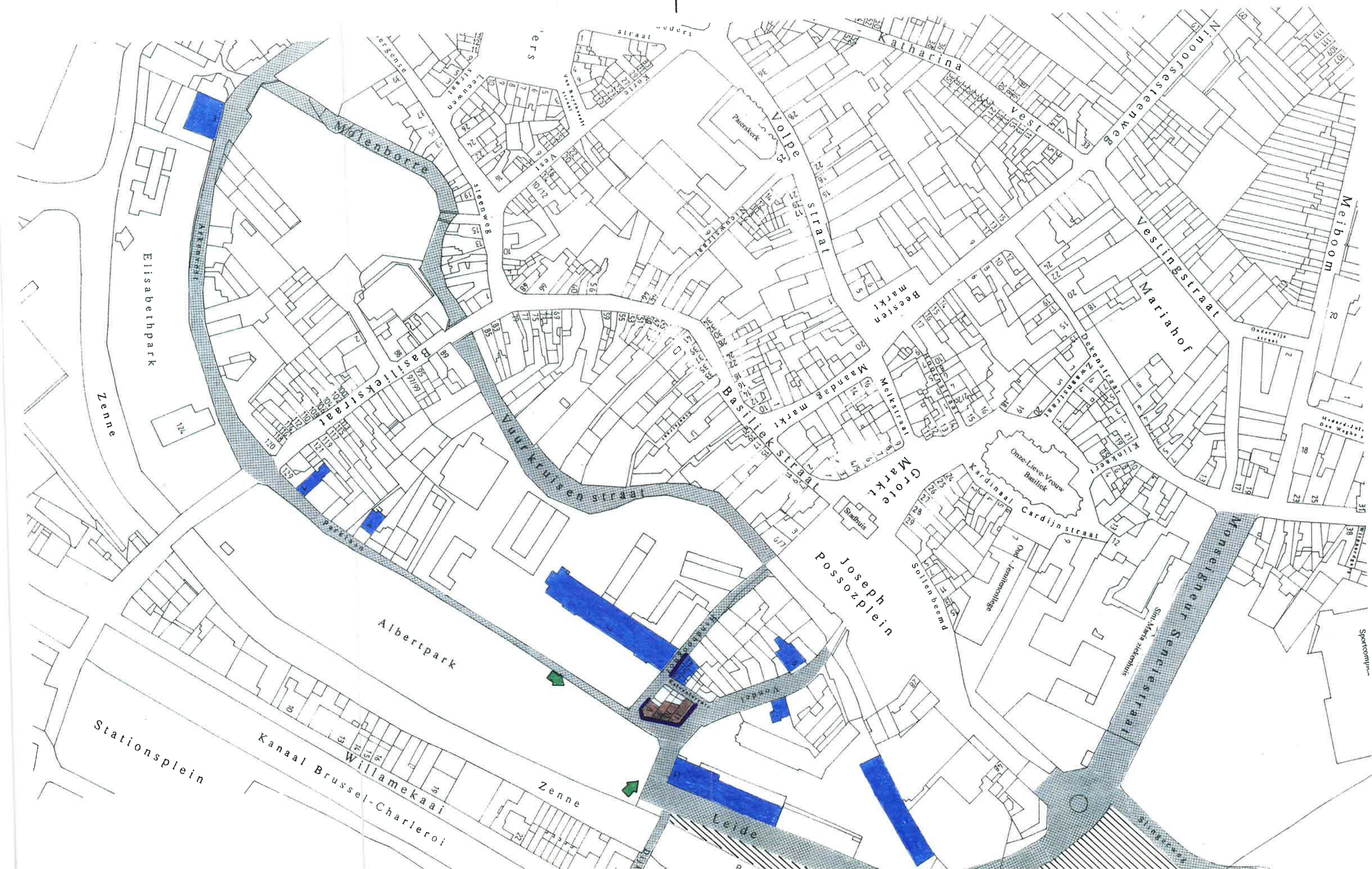
vol

nd

me

2.000

ZONE 14 : ZENNE					EVALUATIE				14 / 12
STRAATNAAM	NR.	FOTO	TYPE	STIJL (EN)	afzonderlijk		geheel		
					code	(~) neutraal, (+) positief, (-) storend,	code	(~) neutraal, (+) positief, (-) storend,	
ARKENVEST	3		industrieel gebouw	IA/NG	4	+ industrieel pand met merkwaardige neogotische detaillering onder de vorm van spitsramen, ontlastingsbogen en een torenvormige uitbouw - het gebouw is verminkt door de willekeurige verbouwingen - spitsramen werden gedicht en nieuwe ramen werden willekeurig gekapt			
HANDBOOGHOF	13		arbeiderswoning	E	4	+ gaaf bewaarde eclectische arbeiderswoning met voorgevel in witte natuursteen	4	+ geheel van 3 identieke arbeider woningen met voorgevel in witte natuursteen - de eenheid wordt enigszins verstoord door de wit geschilderde gevel van het nr. 17	
	15		arbeiderswoning	E	4	+ gaaf bewaarde eclectische arbeiderswoning met voorgevel in witte natuursteen			
(HOEK KOLVENIERSSTRAAT)	17		arbeiderswoning	E	4	+ gaaf bewaarde eclectische arbeiderswoning met voorgevel in geschilderde witte natuursteen ~ de zijgevel in de Kolveniersstraat werd wel in plaatselijke baksteen opgetrokken			
PARKLAAN	1		winkel/ woning	CE	4	+ lijstgevel met classicistisch-eclectische geveldecoraties ~ de gevel is gaaf op de verdiepingen, de winkelpui is niet storend			

ZONE 14 : ZENNE					EVALUATIE				14 / 13
STRAATNAAM	NR.	FOTO	TYPE	STIJL (EN)	afzonderlijk		geheel		
					code	(~) neutraal, (+) positief, (-) storend,	code	(~) neutraal, (+) positief, (-) storend,	
PARKLAAN	4		woning	E	4	+ merkwaardige eclectische gevel met geveldecoraties, onder de vorm van cementtegels - storende bekleding van de kroonlijsten ~ de later aangebrachte garagepoort verstoort de sokkel van de gevel			
	7		school <i>Heilig Hartinstituut</i>	NVR	4	+ gaaf bewaard schoolgebouw in een sobere neo-Vlaamse-renaissancestijl ~ enkel het hoofdgebouw langs de Parklaan is opgenomen in de selectie			
(HOEK HANDBOOGHOF)	8		café/ woning	NC	5	+ gaaf bewaarde neoclassicistisch hoekgebouw + de raam- en deurindelingen, met blindramen is volledig bewaard	4	+ symmetrisch opgebouwd neoclassicistisch geheel van 4 woningen - de eenheid van het geheel wordt verstoord door de ontleistering van het nr 11, het bezetten met baksteenstrips van het nr. 9	
	9		winkel/ woning	NC	5	- storende bezetting van de gevel met baksteenstrips ~ het raam op de gelijkvloerse verdieping werd verbreed - storende reclame en luifel			
	10			NC	5	~ de cementbeploistering is niet storend - het raam op de gelijkvloerse verdieping werd verbreed ~ de geveldecoraties onder de vorm van gecementeerde raamomlijstingen zijn niet origineel			

ZONE 14 : ZENNE					EVALUATIE				14 / 14
STRAATNAAM	NR.	FOTO	TYPE	STIJL (EN)	afzonderlijk		geheel		
					code	(~) neutraal, (+) positief, (-) storend,	code	(~) neutraal, (+) positief, (-) storend,	
PARKLAAN (HOEK VONDEL)	11		woning	NC	5	+ gaaf bewaard neoclassicistisch hoekgebouw - storende ontleistering van de gevels			
VONDEL (HOEK LEIDE)	41		school / woning van de hoofdonderwijzer <i>O.L.V.-College</i>	NG	4	+ alle gebouwen in neogotische stijl werden opgenomen in de selectie, o.a. het hoofdgebouw op de hoek van de Leide met het Vondel, de voormalige woning van de hoofdonderwijzer in het Vondel en het gebouw langs de gedempte Zenne ~ niettegenstaande de gebouwen talrijke uitbreidingen en verbouwingen hebben gekend zijn de gevels vrij goed bewaard gebleven			
	6		woning	NC	4	+ grote neoclassicistische woning waarvan de gevelindeling intact bewaard is gebleven - storende ontleistering van de voorgevel - het gebouw wordt afgedekt met een plat dak			